

NVDAT

Nederlandse Vereniging voor Danstherapie

www.nvdat.nl

Nieuwsbrief

NVDAT Nieuwsbrief Danstherapie.

December 2010, nummer 20, jaargang 5.

Beste leden,

Hierbij de nieuwsbrief van december 2010. In deze nieuwsbrief willen we jullie weer op de hoogte brengen van de ontwikkelingen, nieuws en andere zaken betreffende de vereniging, de federatie en daarbuiten. Deze nieuwsbrief, net als informatie over de meest actuele nieuwtjes, workshops en congressen, is ook op onze website terug te vinden en te lezen: www.nvdat.nl (zie Nieuws).

Veel leesplezier!

Namens de redactie, namens Miep van Tiel,
Geertje Kuipers

1: Woordje van het bestuur

De afgelopen maanden is wederom beperkte activiteit richting de leden geweest vanuit de NVDAT, door beperkte tijd en capaciteit binnen het bestuur, onze excuses. We hopen in het nieuwe jaar op een sterke bezetting met bestaande en hopelijk ook nieuwe bestuursleden! Wel is het bestuur volop betrokken geweest bij de ontwikkelingen binnen de FVB rondom het meerjarenbeleidsplan, de organisatiestructuur en de meerjarenbegroting. Zoals eerder gemeld, is voor de komende periode belangenbehartiging een belangrijk speerpunt. Hierbij zal veel aandacht zal gegeven worden aan het betekenis geven van de term vaktherapie en vaktherapeut en het in de markt zetten van de vaktherapeut als "merk/product". Met de geplande activiteiten in dit kader zullen de belangen van zowel vaktherapeuten in dienstverband als met een eigen praktijk gediend worden. Uitdaging hierbij is dat zowel binnen NVDAT als binnen FVB er een vacature is voor de portefeuille Belangenbehartiging. Daarnaast zoeken we nog steeds een nieuwe voorzitter voor de NVDAT! Mocht je interesse hebben of meer willen weten over deze vacatures, neem dan contact met mij op via nvdat.secretaris@vaktherapie.nl. Daarnaast is er binnen de portefeuille Kennisinnovatie een aantal belangrijke wapenfeiten bereikt voor de danstherapie, zoals verderop te lezen is.

Namens het bestuur: fijne feestdagen en een gelukkig 2011!

Geertje Kuipers

Secretaris, waarnemend voorzitter

2: Portefeuille PR & Communicatie

In de nieuwe organisatiestructuur van de FVB zijn de activiteiten uit de portefeuille PR & Communicatie ondergebracht bij Wanda Kuipers van het federatiebureau. Op projectbasis zullen de verschillende beroepsverenigingen betrokken worden bij PR & Communicatie. Binnen het NVDAT-bestuur blijft de portefeuille gehandhaafd, met de focus op de NVDAT website en andere zaken om ons als beroepsvereniging te profileren. Mocht je het trouwens leuk vinden om samen met Geertje en Miep mee te werken aan de totstandkoming van de nieuwe NVDAT website, laat het ons graag weten via nvdat.pr.communicatie@vaktherapie.nl! Concreet betekent het dat we veelal via mail of Skype contact met elkaar zullen hebben, dus dat beperkt de benodigde (reis)tijd.

Namens Miep van Tiel
PR & Communicatie

Zoals aangekondigd, was Miep van Tiel de afgelopen maanden minder actief voor de NVDAT wegens zwangerschapsverlof. Op 13 september 2010 is zij bevallen van een zoontje, Puk. Vanaf deze plaats wensen we haar en haar man heel veel geluk! We hopen haar in het nieuwe jaar weer vol enthousiasme te mogen begroeten binnen het bestuur.

Geertje Kuipers
Secretaris

3: Portefeuille Kennisinnovatie

Vanuit de portefeuille Kennisinnovatie is er deze keer veel nieuws te melden: over de Europese vereniging voor dans- en bewegingstherapie, de multidisciplinaire richtlijn voor schizofrenie en over onderzoek, studiedag en werkveldgroepen vaktherapie.

EADMT

Vanuit internationaal verband is een mooi resultaat te melden: op 26 oktober 2010 is de oprichting van de Europese vereniging voor dans- en bewegingstherapie (*EADMT, European Association for Dance Movement Therapy*) een feit geworden. Op die dag zijn de statuten door de notaris in München bekrachtigd. Ook de internationale ethische code voor danstherapeuten is vanaf dat moment van kracht. Namens NVDAT zijn Julie Kil (delegate) en Christina Wintels (deputy) hiervoor naar München afgereisd en hebben daar twee inspirerende dagen meegemaakt. Nederland maakt met de NVDAT als 'full professioneel member' deel uit van de EADMT.

Om een beeld te geven van de deelnemende landen:

EADMT FOUNDING MEMBERS:

- Full Professional member: UK, Italy, Germany, Spain, Poland, Russia, Hungary, Greece, Netherlands
- Full Basic member: Latvia, Czech Republic, Denmark
- Associate member: Switzerland; Ukraine

Er zijn werkgroepen samengesteld, om in Europees verband onderzoek, training en scholing, professionele standaards en communicatie te stimuleren en verder te ontwikkelen. Zo zal er een internationale database voor danstherapie ontwikkeld worden, waarin publicaties snel gevonden kunnen worden. Dus voor de toekomst van danstherapie kan dit een stevige stap voorwaarts betekenen.

Ook in Nederland wordt binnen kennisinnovatie op dit moment bekeken hoe we het beste een database kunnen opzetten voor vaktherapie. Er zijn al verschillende initiatieven (de HAN en de NVPMT zijn hier actief) en er zal bekeken moeten worden hoe we alles zo goed mogelijk kunnen bundelen.

Multidisciplinaire richtlijn schizofrenie (Trimbos)

Daarnaast is te melden dat de herziening van de *multidisciplinaire richtlijn voor schizofrenie (MRS)* voor 2010 van het *Trimbos instituut* (www.trimbos.nl) voltooid is. Voor het eerst staat vaktherapie er duidelijk in met een aparte plaats voor danstherapie. In de vorige richtlijn werd alleen maar PMT genoemd. Aangezien zorgorganisaties zich aan de richtlijn moeten houden, is dit dan ook een goed resultaat.

Op 13 december 2010 vond de startbijeenkomst plaats over de implementatie van de richtlijn. Karen van Dooren en Julie Kil zijn daar bij aanwezig geweest. Het werd zeer gewaardeerd dat vaktherapie aanwezig was. Een aantal malen is gezegd: 'Jullie worden door de cliënten zeer hoog gewaardeerd, maar jullie zijn voor de beleidsmakers onzichtbaar.' Daar proberen de mensen die in de klankbordgroep voor de richtlijnontwikkeling werken verandering in te brengen. Dat is een moeizaam proces, omdat we steeds op onderzoeken worden afgerekend die niet aan de standaards van het *Trimbos instituut* voldoen. Daarom worden we in de nieuwe richtlijn ook nog niet echt aanbevolen, daarvoor ontbreekt gedegen onderzoek, maar we worden wel vermeld.

Dat ziet er dan als volgt uit:

Conclusies:)

Niveau 3	Er zijn aanwijzingen dat danstherapie in vergelijking met counseling een positief effect heeft op negatieve symptomen en geen effect op positieve symptomen en de totaalscore psychotische symptomen gemeten met de PANSS tot vier maanden follow-up. <i>B Röhricht, 2006</i>
Niveau 3	Er zijn aanwijzingen dat danstherapie in vergelijking met counseling geen effecten heeft op kwaliteit van leven en tevredenheid met de aangeboden zorg tot vier maanden follow-up. <i>B Röhricht, 2006</i>
Aanbeveling: Er is onvoldoende wetenschappelijke evidentie om danstherapie te kunnen aanbevelen of afraden.	
Aanbeveling onderzoek en beleid: Goed uitgevoerde en adequaat gerapporteerde gerandomiseerde klinische trials zijn nodig om de evidentie voor danstherapie verder te ondersteunen.	

(uit: Richtlijn MDRS aug. 2010)

Dit lijkt niet zo positief, althans dat vonden wij in de klankbordgroep, maar in het veld van de beleidsmakers werd deze vermelding als een wapenfeit onthaald, omdat we nu eindelijk zichtbaar geworden zijn voor hen. Dus al met al kunnen we tevreden zijn, we zijn weer een beetje meer medespeler geworden binnen het veld van beleidsmakers in de GGZ.

Op dit moment wordt de richtlijn voor depressie en angststoornissen herzien, ook daar komen we in de oude versie nog niet voor. Dus ook hier is werk te verrichten.

Onderzoek, studiedag en werkveldgroepen vaktherapie

Vanuit Kenvak (Kenniskring Kennisontwikkeling Vaktherapieën, <http://kenvak.hszuyd.nl/>) wordt op dit moment het onderzoek naar vaktherapie bij jongeren in gesloten jeugdzorg afgesloten. Hier heeft danstherapie ook aan deelgenomen. Er komt een vervolgonderzoek op het gebied van preventie. Ook is er de intentie een onderzoek te starten naar vaktherapie binnen de TBS. Dit wordt een samenwerking van Kenvak met het expertisecentrum forensische psychiatrie en de FVB. Ook in Noord-Nederland heeft een onderzoek plaatsgevonden naar het effect van vaktherapie, dit nadert ook zijn voltooiing. Nadere berichten volgen!

Ook kunnen we voor het najaar van 2011 alvast de volgende *FVB studiedag* aankondigen, die zal in het teken staan van profilering vaktherapie. Product- en moduleontwikkeling staan hier centraal.

En als laatste een vraag aan alle danstherapeuten: als je in een bepaald werkveld werkt, bv. kinderen, heb je dan behoefte aan uitwisseling met danstherapeuten in hetzelfde werkveld?

In de andere verenigingen bestaan zulke *werkveldgroepen* al, we kunnen dit vanuit Kennisinnovatie voor danstherapie ook stimuleren. Dus als je behoefte hebt, meld je dan via nvdat.kennisinnovatie@vaktherapie.nl. Vervolgens kunnen wij mensen van eenzelfde werkveld aan elkaar koppelen.

Julie Kil
Kennisinnovatie

4: Agenda NVDAT bestuur

De afgelopen periode stonden er vergaderingen van de diverse portefeuilles op de agenda. Sluitstuk was de ALV van de FVB op 13 december jl. Daarin zijn positieve besluiten genomen over het meerjarenbeleidsplan, de meerjarenbegroting, de FVB-organisatiestructuur en de nieuwe FVB-voorzitter. Met dank aan de leden die gereageerd hebben op de stukken!

Voor komend jaar staat onder meer de voorbereiding van de ALV van de NVDAT op het programma. De datum daarvan (maart/april) wordt nog nader bekend gemaakt. Heb je iets te melden of in te brengen bij het bestuur of de ALV, laat het ons dan weten via nvdat.secretaris@vaktherapie.nl.

Naast de openstaande vacatures, kan het NVDAT bestuur in haar werkzaamheden af en toe wel wat ondersteuning gebruiken vanuit de leden, bijvoorbeeld bij het beoordelen van beleids- en actieplannen, participeren in projecten vanuit de federatie of het maken van de nieuwsbrief. Heb je tijd en interesse om bij te dragen aan dergelijke losse klussen meld je dan bij ons aan via nvdat.secretaris@vaktherapie.nl!

Geertje Kuipers
Secretaris

5: NVDAT op LinkedIn

Zoals gemeld in de vorige nieuwsbrief heeft de NVDAT een eigen groep "NVDAT" op LinkedIn (www.linkedin.com), als mogelijkheid om danstherapie en de NVDAT te profileren in de professionele sociale media. Via deze groep kun je gemakkelijk vragen, discussies en informatie uitwisselen met andere leden van de groep. Via je persoonlijke profiel kun je laten zien dat je lid bent van deze groep. Er zijn al diverse verzoeken gekomen van leden om lid te worden van deze groep.

Ben je lid van LinkedIn, dan nodig ik jou ook van harte uit om lid te worden van de NVDAT groep. Dat kun je doen door op LinkedIn de NVDAT groep op te zoeken en een verzoek tot lidmaatschap in te dienen bij de beheerder/moderator (dat ben ik dus). Vermeld daarbij dat je lid bent van de NVDAT en eventueel je achtergrond.

Heb je nog geen persoonlijk profiel op LinkedIn, dan nodig ik je uit om (gratis) lid te worden van LinkedIn via www.linkedin.com en je ook aan te melden voor de NVDAT groep.

Geertje Kuipers
Moderator NVDAT-groep op LinkedIn

6: Organisatiestructuur FVB Bestuur

De voorgestelde nieuwe organisatiestructuur van de FVB is op de FVB ALV van 13 december jl. goedgekeurd. Dit betekent dat per 1 januari 2011 binnen het FVB een algemeen en een dagelijks bestuur actief zal zijn. Het Dagelijks Bestuur (DB) wordt gevormd door de voorzitter en de bestuursleden belangenbehartiging en kennisinnovatie van de FVB. Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit het DB en de voorzitters (of een gedelegeerd vertegenwoordiger) van de aangesloten lidverenigingen.

Als voorzitter van de FVB is Pauline Zwart benoemd. Voor kennisinnovatie zet Huub Notermans zijn bestuursfunctie voort. Voor belangenbehartiging is nog steeds een vacature, zie hierna. Mocht je belangstelling hebben, laat het ons dan vooral weten via nvdat.secretaris@vaktherapie.nl. We zorgen dan dat je de benodigde informatie krijgt over de functie, zodat je goed geïnformeerd kunt beslissen of je je kandidaat wilt stellen. Dat zou heel welkom zijn!

Geertje Kuipers
Secretaris

7: Vacature Belangenbehartiging FVB

De Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB) is de overkoepelende organisatie van de Nederlandse Verenigingen voor Beeldende Therapie, Danstherapie, Dramatherapie, Muziektherapie en Psychomotorische Therapie.

De FVB geeft richting aan voortdurende kwaliteitsbevordering van de vaktherapeutische beroepen en maakt zich sterk voor een goede positionering daarvan binnen de verschillende werkvelden. Zij expliciteert de waarde van de vaktherapeutische beroepen en maakt die in heldere bewoordingen duidelijk aan andere professionals, cliënten, werkgevers, overheid en zorgverzekeraars.

Voor de portefeuille belangenbehartiging is er binnen de FVB een vacature.

De portefeuillehouder belangenbehartiging maakt deel uit van het FVB bestuur, en onderhoudt contacten met de voorzitter van de SRVB, ZVGT en de portefeuillehouders belangenbehartiging van de lidverenigingen.

Het bestuurslid is bestuurlijk verantwoordelijk voor:

- Aansturing beleidsmedewerker op het terrein van belangenbehartiging
- Profilering en positionering vaktherapie en vaktherapeut
- Opname vaktherapeuten Wet BIG
- Verbeteren vergoedingen voor vaktherapie
- Klachtenprocedure
- Contacten met voor vaktherapeuten relevante CAO partijen en de FWG
- Onderhouden bestaande contacten en leggen van nieuwe contacten met voor de FVB relevante partners
- Samen met de SRVB het versterken positie en betekenis registratie
- Samen met de ZGVT de belangen van de vrijgevestigde vaktherapeut behartigen.

Het bestuurslid wordt inhoudelijk ondersteund door beleidsmedewerker belangenbehartiging

Het bestuurslid heeft bij voorkeur expertise op het terrein van Belangenbehartiging en ervaring in het besturen van een vereniging. Hij/zij fungeert als sparringpartner voor de beleidsmedewerker bij de ontwikkeling en uitvoering van beleids- en jaarplannen.

Tijdsinvestering kan in overleg grotendeels naar eigen vermogen en inzicht worden bepaald en bedraagt circa 1 dagdeel per week. Het is een dynamische en veelzijdige klus binnen een federatie die volop in ontwikkeling is, met een aantal welwillende lidverenigingen en enthousiaste leden die samenwerking zoeken.

Mocht je belangstelling hebben voor deze vacature of meer informatie willen, dan kun je deze vinden op www.vaktherapie.nl of contact opnemen met Irene Rentenaar via i.rentenaar@vaktherapie.nl.

Irene Rentenaar

Beleidsmedewerker FVB - Federatie Vaktherapeutische Beroepen

M 06 41065264 (ma, di, do)

i.rentenaar@vaktherapie.nl

www.vaktherapie.nl

8: FVB nieuwsbrief december 2010

Beste leden,

Hierbij een laatste FVB nieuwsbrief in 2010. Met een belangrijke oproep aan alle leden in het kader van de aansluiting van de FVB bij de FBZ. Lees deze nieuwsbrief dus s.v.p. goed door!

Aansluiting FVB bij Federatie Beroepsorganisaties in de Zorg (FBZ)

De ALV van de FVB heeft tijdens haar vergadering in december 2010 besloten tot collectieve toetreding tot de Federatie Beroepsorganisaties in de Zorg (FBZ) per 1 januari 2011. Dit stond al enig tijd op het wensenlijstje van de NVBT, NVDAT, NVDT en NVvMT. De NVPMT is al jaren lid van de FBZ.

Wat doet de FBZ ?

De collectieve belangenbehartiging voor o.a. de volgende CAO's:

- Ziekenhuizen
- Gehandicaptenzorg
- Verpleeg-, verzorgingshuizen en thuiszorg
- Geestelijke gezondheidszorg
- Jeugdzorg
- Gezondheidscentra
- Universitaire Medische Centra
- Nederlandse Universiteiten

Welke diensten levert de FBZ?

- Onderhandelingen bovengenoemde CAO's.
- CAO-leden van de bij de FVB aangesloten beroepsverenigingen worden geïnformeerd over de onderhandelingen en mogen stemmen over het onderhandelingsresultaat.
- Onderhandelingen sociale plannen bij reorganisaties.
- CAO-leden van de bij de FVB aangesloten beroepsverenigingen worden geïnformeerd over de onderhandelingen en mogen stemmen over het onderhandelingsresultaat.
- Beantwoorden van vragen van CAO-leden van de bij de FVB aangesloten beroepsverenigingen over CAO's en sociale plannen voor zover het de collectiviteit betreft.
- Bijvoorbeeld vragen over hoe een CAO-artikel of paragraaf in het sociaal plan moet worden uitgelegd.
- Als lid van de FBZ ontvangt de FVB veel interessante informatie over ontwikkelingen binnen de CAO's, FWG, reorganisaties etc.

N.B. De FBZ doet niet aan individuele belangenbehartiging. Daarvoor is er binnen de FVB en de NVPMT het Fonds Juridische Bijstand en/of kun je lid worden van een vakbond.

De FVB (in de persoon van Irene Rentenaar) krijgt een plek in het Algemeen Bestuur van de FBZ en heeft dus direct invloed op de vaststelling van de uitgangspunten voor de CAO onderhandelingen.

Oproep aan alle leden m.b.t. aansluiting FBZ!

Voornamelijk van belang voor die leden die onder een van de hierboven genoemde CAO's vallen. Wil je als lid van een van de beroepsverenigingen gebruik kunnen maken van bovenstaande diensten van de FBZ, dan is het van wezenlijk belang dat je in de ledendatabase de volgende gegevens invult:

- Werkgeversgegevens waar je in loondienst bent
- Informatie over de CAO waar je onder valt
- Salarisschaal waar je in zit

Deadline is 1 februari 2011. Na deze datum vindt er controle plaats van het ledenbestand door de FBZ. Na die datum kunnen alleen nog nieuwe leden doorgegeven worden.

Je kunt je gegevens op de volgende manier zelf wijzigen:

- Ga naar www.vaktherapie.nl
- Log in met je emailadres en wachtwoord
- Ga naar 'persoonlijke gegevens'

Hier kun je de gevraagde velden invullen.

Tot slot wensen wij iedereen prettige feestdagen!

Bestuur en federatiebureau FVB

Federatie Vaktherapeutische Beroepen
secretariaat: Fivelingo 253, 3524 BN Utrecht
T (030) 280 04 32
info@vaktherapie.nl
www.vaktherapie.nl

9: Artikel: Dancing behind Prison Bars, Julie Kil

Onderstaand vind je het abstract van het artikel door Julie Kil (danstherapeut) o.b.v. haar master thesis *Dancing behind Prison Bars* (2008) voor de Master Danstherapie aan Codarts Hogeschool voor de Kunsten in Rotterdam. Het abstract zal ook te lezen zijn op de NVDAT website (www.nvdat.nl).

Article by:

Julie Kil

Title:

Dancing behind Prison Bars – From movement to interaction in forensic psychiatry

Publication:

In: Susanne Bender (Hrsg.) (2010). *Bewegungsanalyse von Interaktionen – Movement Analysis of Interaction*. Berlin: Logos Verlag, pp 221-240.

Abstract

Can dance therapy enhance nonverbal interaction and so contribute to treatment within forensic psychiatry, particularly where a personality disorder is concerned? European forensic psychiatry hardly ever applies dance therapy. This study investigates whether this form of therapy can contribute to treatment within this setting. It uses a case of a patient with a personality disorder and a history of sexual delinquency. The applied therapy uses interaction based on the Sherborne development models (1990). The investigation is done chronologically using the Laban Movement Analysis (LMA). LMA-measurements of the dance therapeutic interventions are recorded as well as measurements of the spontaneous behaviour as shown by the patient. The case records show mirroring of the patient's movements in the initial phase. A second phase is reached as new experiences with interaction become possible, initially in exercises. This is expanded in the third phase. The last phase of therapy shows the patient moving spontaneously in ways new to him. Behaviour changes outside the therapeutic context are not recorded synchronously, making an unequivocal statement of effectiveness of the dance therapy impossible.

Keywords

Dance therapy, nonverbal interaction, Laban Movement Analysis, relationship according to Sherborne, forensic psychiatry, personality disorders

Heb je interesse in het volledige artikel dan kun je dit kenbaar maken via nvdat.secretaris@vaktherapie.nl

Geertje Kuipers

Secretaris

---

10 Terugblik: ADTA Congres in New York, oktober 2010

Terugblik op ADTA Congres in NEW YORK oktober 2010 – door Simone Kleinlooh

Eind oktober heb ik voor het eerst een ADTA Conference bijgewoond. Het was in Brooklyn, New York. Hierdoor bleken er meer danstherapeuten te zijn dan andere jaren omdat je er natuurlijk nog een paar dagen 'Big Apple' aan vast plakt, net als ondergetekende. Ruim 500 danstherapeuten van Korea tot o.a. Argentinië waren aanwezig om inspirerende presentaties te geven en deze bij te wonen. Danstherapiestudenten (niemand uit Nederland, wel uit België (!)), beginnende danstherapeuten, veel ervaren danstherapeuten en ook 'danstherapielegendes' als Elaine Siegel, Elisa White, Claire Schmais, Sharon Shaiklin, Miriam Roskin Berger, Judith Bunney, Robin Cruz, Johanna Climenko, Cynthia Berrol, Suzy Tortora. Geweldig om hen te zien (dansen), te spreken, te horen en ook samen met ze te dansen.

Zvika Frank, Borut Kocar en ik waren uitgenodigd om een presentatie te geven over danstherapie voor seksueel misbruikte mannen. Twee master theses werden gepresenteerd: Kleinlooh, S. (2008) *A Meaning in Suffering: Nine Meaningful events in DMT in a Man's journey towards recovery after Child Sexual Abuse*, and Kocar, B. (2009) *Going from Fear, to Rage, to Triumph: Discovering Meaning of Catharsis in DMT with Sexually Abused Men*. De methode die in Nederland door Zvika Frank is ontwikkeld (een combinatie van danstherapie en cognitieve gedragstherapie) werd gepresenteerd en 'last but not least' een filmregistratie van de choreografie 'Stuk' van Christina de Châtel, gedanst door mannelijke ex-cliënten die in het verleden seksueel zijn misbruikt en de eerder genoemde methode succesvol hebben afgerond. De reacties op onze presentatie waren zeer enthousiast en men was onder de indruk van de cliënten en hun enorme groei die zichtbaar werd in de filmregistratie van de choreografie. De presentatie van 'Stuk' betekende 'in de voetsporen treden' van Marian Chace die op dezelfde wijze werkte aan een eindproduct met cliënten/patiënten. Een groter compliment kun je toch niet krijgen.

Nederland was als klein landje goed vertegenwoordigd, we waren met z'n zevenen. Het niveau van de presentaties wisselde maar over het algemeen waren onze ervaringen bijzonder positief en verrijkend. Wat voor mij het meest waardevol was is het feit dat gelijkgestemden uit de hele wereld samen zijn en elkaar bevestigen en verrijken. Dat je goed bezig bent, dat wij hier in Nederland op redelijk hoog niveau (net)werken en dat wij ook qua werkomgeving bevoorrecht zijn vergeleken met heel veel andere landen. Maar ook dat er internationaal veel gedaan wordt op allerlei niveaus van pioniers (Korea) tot DMT research en publishers, en dat men heel graag van elkaar wil leren en met elkaar wil delen. Als klap op de vuurpijl werd het congres afgesloten met een daverend feest waarbij ruim 500 danstherapeuten 4 uur lang 'uit hun dak gingen' op de dansvloer tijdens een live performance van een Swingende Big Band. Onvergetelijk! Deze 4 dagen hebben mij in ieder geval veel energie gegeven en ik kijk uit naar een volgende keer. Op de site van de ADTA www.adta.org kun je de ADTA Flashmob en foto's zien en je inschrijven voor het congres in 2011. Hoop van harte dat Europa dit ooit zo voor elkaar krijgt. Na gesproken te hebben met veel Europese collega's bleek daaraan grote behoefte te zijn.

Simone Kleinlooh

Master Danstherapie
Seniorregistratie SRVB
Docente Creatieve Therapie Dans-Beweging
Aspirant supervisor bij de LVSC
info@kleinlooh-danstherapie.nl
www.kleinlooh-danstherapie.nl

11: Nieuws: Embodied Movement, Elizabeth Rutten-Ng

Embodied Movement would like to present:

A. Support Group for Mothers in Netherlands

A support group for mothers (without their children) will commence in January 2011 using Aware Parenting approaches either on Friday evening and/or Saturday afternoon depending on the demands.

Mothers will be grouped according to the age of their children. It consists of 5 mothers in a group. The criteria are to read the Aware Baby by Althea Solter and must understand and agree with the philosophy of parenting.

Please email dancetherapy@gmail.com for a survey form and more details (preferably by 15 December) if you are interested to join the support group.

B. Non-verbal movement workshops

The following non-verbal movement workshops/sessions are also available from December 2010 to February 2011.

1. Attuning to Body and Baby (for expectant mothers)
2. Sharing Dance with your Child
3. Bonding with your Baby

Visit www.embodiedmovement-dancetherapy.com for more details and registration form or email Elizabeth at dancetherapy.kmp@gmail.com.

Embodied Movement also presents Monthly Inspiration every 1st of the month, you are welcome to subscribe for the newsletter.

Thank you.
Elizabeth Rutten-Ng
Dance/Movement Therapist

12: Nieuws: Psychodynamische danstherapie, Katharina Conradi

Uit de flyer van Katharina Conradi en Monique Leferink op Reinink.

Van waar je bent naar waar je heen wilt

Psychodynamische danstherapie gericht op persoonlijke ontwikkeling

zaterdag 15 januari, 12 februari, 12 maart, 16 april, 21 mei, 4 juni 2011
13.30 – 17.30 uur in Amsterdam
met Katharina Conradi en Monique Leferink op Reinink

Danstherapie gaat uit van de connectie tussen beweging, emotie en cognitie, waarbij het lichaam het vertrekpunt van de therapie vormt. In het lichaam worden emotionele ervaringen opgeslagen die door het werken met beweging/dans kunnen worden geactualiseerd. De potentie om van binnenuit op een authentieke manier te bewegen wordt gereactiveerd. Bewustwording van het bewegingspatroon en verandering hierin leidt tot veranderingen in de psyche, bevordert de gezondheid en de innerlijke groei.

De combinatie van danstherapie en (groeps) psychotherapie

De taal van het lichaam geeft rechtstreeks het onbewuste, de instincten, de emotionele behoeften en de gevoelens weer. Door het verwoorden van de opgedane ervaringen, kunnen deze worden geïntegreerd en verder worden geëxploreerd. Het werken in een groep geeft bovendien de mogelijkheid in het contact met anderen diepgaande zelfkennis op te doen.

Wat kun je bereiken met deze vorm van therapie?

Door danstherapie leer je zicht te krijgen op je gedrag, je valkuilen, je gevoelens en je lichaamssignalen. Je leert je mogelijkheden en beperkingen kennen waardoor je een realistischer beeld kunt vormen over hoe je het leven actief vorm wilt en kunt geven.

De groep

De therapie is ervaringsgericht, creatief en dynamisch en vindt maandelijks plaats in een groep van 6-8 personen onder leiding van twee vrouwelijke therapeuten. Diverse problemen of individuele doelstellingen kunnen in deze therapie groep aan bod komen. Het unieke aan deze danstherapie is de samenwerking tussen een geregistreerde en ervaren danstherapeut MA(FVB) en een erkend, ervaren (groep) psychotherapeut (NVP, NVGP).

Katharina Conradi MA (FVB) is danstherapeut, choreograaf en docent. Zij geeft les aan de Hogeschool voor de Kunsten Amsterdam en bij CODARTS Rotterdam. Katharina werkt in eigenpraktijk met mensen met diverse problematiek en verschillende levensvragen. Tevens werkte zij drie jaar bij het Delta Psychiatrisch Ziekenhuis met volwassenen met stemmingsstoornissen en persoonlijkheidsproblematiek. Daarnaast werkt zij als freelance choreograaf met professionele dansers en is zij betrokken bij sociaal-culturele projecten.

Monique Leferink op Reinink (NVP, NVGP) was jaren werkzaam als docent dans en is inmiddels een zeer ervaren (groep) psychotherapeut. Op dit moment is zij coördinator van "De Zwaluw", kliniek voor intensieve psychotherapie voor jongvolwassenen met persoonlijkheidsproblematiek binnen de Symfora groep te Amersfoort. Daarnaast is zij als docent psychotherapie verbonden aan CODARTS te Rotterdam, voorheen tevens aan de RINO Utrecht.

Wanneer: zaterdag 15 januari, 12 februari, 12 maart, 16 april, 21 mei, 4 juni 2011

Waar: Studio Seven Eerste Nassaustr. 7, Amsterdam

Kosten: 300 euro

Informatie: katharinaconradi@gmail.com en/of moleferinkopreinink@planet.nl

---

13: Nieuws: Supervisie in beweging, Simone Kleinlooh

SUPERVISIE IN BEWEGING

Wie de eigen vaste patronen wil herkennen en verkennen en op zoek wil naar dieper liggende motieven en overtuigingen, die vaak sturend en soms storend zijn, kan bij mij supervisie volgen 'in beweging'. Dit kan zowel individueel als in een groep. Supervisanten worden begeleid om de eigen werkervaringen zodanig te 'overdenken', te doorzien, te doorvoelen m.b.v. beweging dat het leidt tot een beter functioneren, voor nu en in de toekomst. Reflectie op de eigen lichaamstaal van de

supervisant en de beweging in het dialoog tussen mij en de supervisant spelen daarbij ook een belangrijke rol tijdens de supervisie.

Supervisie wordt gegeven aan professionals, therapeuten en studenten die; lichaamsgericht werken met mensen, (vak) therapeutisch werken in een psychiatrische/psychologische setting, (vak) therapeutisch werken met mensen in een GGZ zorginstelling of privépraktijk, graag supervisie begeleiding willen waarbij de taal van het lichaam betrokken wordt.

Ik ben lid van de Landelijke Vereniging voor Supervisie en Coaching (LVSC) en als aspirant-supervisor geregistreerd bij de LVSC en daarmee gebonden aan de gedragscode van de LVSC.

Zie voor meer inhoudelijke info: www.kleinlooh-danstherapie.nl of mail naar info@kleinlooh-danstherapie.nl. Voor de Nieuwsbrief van mijn Praktijk voor Danstherapie, Coaching en Supervisie zie; www.djazzdancecentre.nl.

Simone Kleinlooh
Master Danstherapie
Seniorregistratie SRVB
Docente Creatieve Therapie Dans-Beweging
Aspirant supervisor bij de LVSC
info@kleinlooh-danstherapie.nl
www.kleinlooh-danstherapie.nl

14: Nieuws: boek Autonomie, Henk Smeijsters

Met veel genoegen stel ik u in kennis van het verschijnen van mijn nieuwe boek (in november 2010): *Autonomie. Hoe word ik een persoonlijkheid in een turbulente wereld?* Uitgeverij Garant Antwerpen / Apeldoorn.

Het boek gaat deze keer niet over vaktherapie. Het bevat een 'cultuurpsychologische' visie die ik ontwikkeld heb naar aanleiding van de kredietcrisis. Centraal staat de vraag hoe het individu zijn persoonlijke autonomie kan behouden en/of ontwikkelen in een instabiele maatschappij waarin je bloot staat aan vele invloeden. Autonomie is denk ik ook belangrijk in de hulpverlening.

Vriendelijke groet,
Henk Smeijsters

Uit het persbericht over Autonomie. Hoe word ik een persoonlijkheid in een turbulente wereld?

De wereld heeft op zijn fundamenten geschud. De kredietcrisis heeft laten zien hoe het financieel-economische bouwwerk als dominostenen om kan vallen. Dit boek biedt geen politieke, financiële, economische en technische oplossingen. Het boek richt zich op de individuele mens, hoe hij anders kan leven en daardoor economische rampen en milieurampen kan voorkomen. Het boek gaat over autonome zelfbepaling en inspireert het individu een levenskunst te ontwikkelen die leidt tot duurzaam geluk en zingeving in leven en werken, individueel en sociaal, onafhankelijk van overmatige productie en consumptie. Als we over het vermogen beschikken onze waarneming te verdiepen hebben we in ons leven minder nodig om gelukkig te zijn. Het boek is kritisch, prikkelend en uitdagend en probeert mensen aan het denken te zetten. Het is geschreven tegen de achtergrond van de filosofie van de levenskunst en de positieve psychologie.

UIT DE INHOUD: De tijd nemen – Naar jezelf luisteren – Je comfortabel voelen – Moed tonen – In evenwicht blijven – Je laten meevoeren – Genieten – Problemen niet te groot maken – Integer handelen – Joviaal zijn tegenover de ander – Openstaan voor kunst – Een ander liefhebben – Minder doen – Opgaan in het nu – Opgewektheid cultiveren – Vormgeven aan levensfasen – Een richting kiezen – De eigen vermogens reëel inschatten – Stoppen met teveel denken – Waar je echt trots op kunt zijn – Unicité ontwikkelen – Je verantwoordelijk voelen – Waardig omgaan met tegenslag – Het vreemde waarderen – Yin en Yang – Zijn in plaats van hebben

Dr. Henk Smeijsters, is lector van KenVaK, een gezamenlijke kenniskring van Hogeschool Zuyd, Hogeschool Utrecht, ArtEZ Hogeschool en Stenden Hogeschool. Hij publiceerde vele artikelen en boeken over creatieve therapie in Nederland en het buitenland. Zijn belangrijkste wetenschappelijke thema's zijn de analogie tussen kunst en psyche, kwalitatief onderzoek en praktijkgericht onderzoek. Met *De kunsten van het leven* (2008) bereikte hij een groter publiek. Henk Smeijsters studeerde klassiek piano bij Jean Antoniette en is autodidactisch bluesgitarist.

15: Petitie Stop de marktwerking en DBC's in de GGZ

Geachte ondertekenaars van de petitie om de marktwerking en DBC's in de GGZ stop te zetten, Dank voor uw ondersteuning van onze actie.

Zoals u in onderstaande mail kunt lezen, hebben we al bijna 8000 ondertekenaars en krijgen we op alle fronten steun in onze kritiek op de DBC's. Wij denken dat het nog veel meer handtekeningen kunnen worden, daarom vragen wij u onderstaande mail te verspreiden onder zoveel mogelijk collega's.

Alvast bedankt.

Ineke Palm, *actiecomité Zorg geen markt*

Stop de bureaucratie en de marktwerking in de GGZ!

Onderteken de petitie op www.zorggeenmarkt.nl

Reeds 7800 zorgprofessionals hebben getekend. Dat moeten er 10.000 worden. Verspreid daarom deze mail onder zoveel mogelijk collega's in de GGZ.

Met dit kabinet rukt de marktwerking verder op in de zorg, ook in de GGZ. Dat betekent dat de DBC's voorlopig doorgaan. Dat betekent dat het in de zorg steeds minder draait om de mens maar vooral om productie, procedure en profilering. Dat er steeds meer sprake is van een management-, registratie- en controlecultuur in plaats van vertrouwen in de kennis en ervaring van de vakman of – vrouw.

Onze petitie krijgt steeds meer steun. Ondertussen wankelt het DBC systeem op alle fronten:

1. Enorme kostenexplosie in de GGZ, een jaar na de invoering van de marktwerking in 2008. Uit cijfers van het College voor Zorgverzekeringen blijkt een kostenstijging van 1,1 miljard. Ruim 500 miljoen door toename van het volume.
2. Forse toename van de administratieve belasting. Uit het rapport *Medewerkers@ggz2009* (van GGZ Nederland) blijkt dat 28% van de arbeidsplaatsen niet-patiëntgebonden functies betreft en dat patiëntgebonden beroepen slechts tweederde van hun tijd besteden aan patiëntgebonden werkzaamheden; dat wijst beiden op een forse administratieve belasting.

Datzelfde bleek uit het onderzoek De GGZ ontwricht (2008) van de actiegroep Zorg geen Markt onder ruim 5000 zorgprofessionals. Ook Abvakabo FNV krijgt steeds meer klachten van medewerkers hierover. 'Als marktwerking voor meer problemen zorgt zoals in de GGZ, moet de politiek het lef hebben fouten te erkennen en beslissingen terug te draaien,' aldus AbvaKabo FNV.

3. Geen draagvlak DBC-systeem. Uit onderzoek van de Erasmus Universiteit (2010) onder 1300 zorgprofessionals blijkt dat deze professionals achter de doelen staan die worden beoogd met de DBC's: transparantie, doelmatigheid en meer keuzemogelijkheden voor de patiënten. Maar zij geloven totaal niet dat deze doelen via DBC's worden bereikt. Uit het onderzoek De GGZ ontwricht bleek al dat 89 procent van de zorgverleners voor afschaffen van de DBC's is.
4. DBC staat haaks op beroepsgeheim. Psychiaters en psychotherapeuten die vinden dat het vermelden van diagnosegegevens op de declaratie een schending is van de privacy van patiënten en een inbreuk op hun beroepsgeheim, zijn door de rechter in het gelijk gesteld. De rechter erkent dat in de GGZ privacy, beroepsgeheim en vertrouwelijkheid van zwaarwegend belang zijn voor zowel de patiënt, de behandeling als de zorgverlener. Vrijgevestigde psychiaters en psychotherapeuten hoeven daarom tot nader order geen diagnose-informatie meer op de declaraties te melden. In feite fluit de rechter hiermee de gehele GGZ terug, want hij stelt impliciet dat het DBC-systeem onvoldoende rekening houdt met de kernwaarden van het vak.

De NZa heeft inmiddels een aanpassing van het DBC-systeem voorgesteld die erop neerkomt dat de DBC's blijven bestaan maar dat er wordt bekostigd op basis van verrichte activiteiten. Dit voorstel is inmiddels voorgelegd aan verschillende partijen maar levert vooral weerstand en verdeeldheid op. Daarom heeft NZa de minister om meer tijd gevraagd om tot aanpassingen te komen.

De SP heeft inmiddels indringende Kamervragen gesteld over de DBC-systematiek en de privacy van de patiënten.

Ons verzoek aan u is om de strijd tegen marktwerking, bureaucratie en DBC's te steunen door de petitie te tekenen (als u dat nog niet gedaan heeft) en deze mail door te sturen naar minimaal drie collega's.

Alan Ralston, *Zorg geen Markt*
Fred Leffers, *DeGGZlaatzichhoren*
Marco Borsboom, *Abvakabo FNV*

Mede namens Nu'91, CNV Publieke Zaak en FNV Vrouwenbond.

16: Training: basistraining Emerging Body Language

Op 16, 17 en 18 maart 2011 geven Beatrix Verhofstad-Swinkels en ik een basistraining Emerging Body Language in Nijmegen. Kosten van deze training bedragen €450,- (studenten €300,-).

Voor meer informatie, kunt u contact opnemen met Anneke Doek 06-81812127 / info@piumosso.nl.
Accreditatie voor de SRVB is goedgekeurd.

Met vriendelijke groet,

Anneke Doek
SRVB Muziektherapeut
Trainer EBL-A

Uit de flyer EBL Training 2010 .

BASISTRAINING EMERGING BODY LANGUAGE

Een methodiek voor behandeling en begeleiding om competenties van cliënten te vergroten

16, 17 en 18 maart 2011

Emerging Body Language EBL

Wanneer 2 mensen met elkaar aan het communiceren zijn, raken zij Meebewogen met elkaar. Hun bewegingen gaan gedeeltelijk synchroon lopen, zonder dat ze dit bewust doen. Hetzelfde gebeurt als een moeder met haar baby communiceert. Naar deze manier van communiceren is door Dr. Marijke Rutten-Saris onderzoek gedaan, waaruit de methode EBL is ontwikkeld.

Lichaamstaal in de hulpverlening

Hulpverleners maken regelmatig bewust gebruik van lichaamstaal, bijvoorbeeld door te spiegelen. EBL zet er nog een stap naast, door zich te richten op de lichaamstaal die **ONTSTAAT** tussen cliënt en hulpverlener. Door middel van video-analyse wordt deze 'Emerging' lichaamstaal in beeld gebracht en geplaatst in de RS-matrix.

De methode EBL

De methode EBL biedt handvatten om vanuit de in beeld gebrachte lichaamstaal interventies te doen passend bij de fase waarin cliënt, therapeut en omgeving zich bevinden. Door deze manier van omgaan met elkaar ontstaan zowel bij cliënt als therapeut interne structuren waarmee interacties met zichzelf, anderen en de omgeving flexibeler en doelgerichter worden.

Wat biedt de training?

De basistraining EBL laat de deelnemers het Meebewogen-zijn ervaren. Daarnaast wordt er kennis gemaakt met de begrippen van de lichaamstaal en geleerd om te kijken naar cliënten vanuit de EBL-visie.

Kosten: €450,-

Studentenprijs: €300,-

Kortingsregeling (voor deelnemers minor HAN): €225,-

Accreditatie SRVB is goedgekeurd

Code: TR EBL A 110316-17-18

Locatie: Nijmegen, locatie wordt nog bekendgemaakt

Informatie en inschrijving: info@beeldendetherapie.nl / info@piumosso.nl

17: Workshop: A therapist's self care, Barcelona

Uit de flyer New Year – New You!.

New Year—New YOU! A therapist's workshop for self care

When was the last time that you really took care of yourself? Therapists can easily get in a cycle of caring for others, at the cost of not caring for themselves. Come to this full day workshop to evaluate your motives and beliefs for being a therapist, and how you cope with the unique challenges of this profession.

January 15th, 2011 BARCELONA SPAIN

This course is based on the book "Caring for Ourselves" By Ellen Baker, and is worth 6 CE credits if taking an online course.

For more Information, including speaker details, full course description, venue, and stay options, please contact Joanne Bagshaw at jo.pppevents@gmail.com

Cost: 180 euros/ Student discount 120 euros

Venue: ME Hotel, Barcelona (5 star hotel in central Barcelona)

RSVP: December 11th

To reserve your space or for more Information, please visit www.therapist2therapistbcn.com

Or contact our events organizer, Joanne Bagshaw, directly at info@therapist2therapistbcn.com

---

18: Nieuwsbrief: BET Bewegingsexpressie & Therapie (december 2010)

Wil je de maandelijkse BE&T nieuwsbrief zelf en rechtstreeks op je mailadres ontvangen, dan kun je je aanmelden voor de mailinglijst via: nieuwsbrief-bet@xs4all.nl

Subject: BERICHTEN BE&T december 2010

NIEUWSBRIEF BEWEGINGSEXPRESSION & THERAPIE beweging-dans-spel-drama in begeleiding en hulpverlening

---

BERICHT VAN: Anna Dijkstra nieuwsbrief-bet@xs4all.nl

Vrijdag 10 december was het zover. Op die dag was de receptie in de Fontys Dansacademie te Tilburg waar ik als studietoördinator afscheid heb kunnen nemen van (oud-)collega's en oud-studenten, in onze opleidings- en workshopprogramma's en in het verdere onderwijs- en werkveld op het terrein van beweging in de hulpverlening in Nederland.

Met deze receptie hebben we ook afscheid genomen van de 'post-hbo studies voor bewegingsexpressie in therapie en begeleiding' die ik sinds 1991 heb georganiseerd voor de Fontys Dansacademie. De laatste studenten zullen in 2012 afstuderen en daarmee zal de opheffing van deze afdeling definitief zijn.

Voor de aanwezigen en mijzelf werd de receptie een gezellige en hartverwarmende reünie. Velen konden niet komen, maar lieten me per email, kaart, ook in gedicht en/of of beeld, weten hoezeer ze onze programma's hebben gewaardeerd en ook hoezeer het opheffen ervan een gemis zal zijn voor het opleidings- en werkveld van de creatieve en psychomotore therapie.

Ik wil allen die aanwezig waren, in den lijve, via hun schriftelijke boodschap, via een cadeau en/of via hun bijdrage voor het prachtige bronzen beeldje dat ik mocht ontvangen, via deze weg heel hartelijk bedanken!

Elk einde draagt een nieuw begin in zich, dus ik ben benieuwd hoe het verder zal gaan met de ontwikkeling van ons mooie vakgebied.

Ik hoop ook in de toekomst hieraan een bijdrage te kunnen leveren via deze nieuwsbrief.

Alle lezers van deze nieuwsbrief wens ik fijne feestdagen, een vrolijk einde van het jaar 2010 en een goed begin van een heel goed 2011!

BERICHT VAN: Nieuwsbrief PSY over geestelijke gezondheid en verslaving <http://www.psy.nl/>

Een zwaar gemoed leidt tot een zwaar lichaam. En vice versa

Een zwaar gemoed leidt tot een zwaar lichaam, zo concludeert psycholoog Leonore de Wit in de dissertatie waarmee ze 8 december promoveerde aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In dit onderzoek toont De Wit aan dat er over en weer een verband bestaat tussen depressie en een ongezond lichaamsgewicht. Dus mensen met een depressie lopen grote kans in korte tijd veel kilo's aan te komen, en mensen met obesitas ontwikkelen vaker een depressie. Hoe ernstiger de depressie, hoe groter de kans op obesitas.

In de behandelkamer van de psycholoog moet een weegschaal komen en de diëtist zou een stemmingsvragenlijst moeten gebruiken.

Televisie

De promovenda onderzocht ook in hoeverre de levensstijl van invloed is op zowel depressie als angststoornis. Daarvoor maakte ze gebruik van gegevens uit de cohortstudie NESDA, afkomstig van meer dan tweeduizend personen. Bij de eerste meting bleken mensen met depressie en angst vaker achter de computer en de televisie te zitten en minder sociaal actief te zijn dan de gezonde controlegroep. Toch is er volgens De Wit geen direct verband tussen deze levensstijl en depressie en obesitas. Als namelijk over een periode van twee jaar wordt gekeken, dan blijkt dat depressieve personen ongeacht lichamelijke beweging en sociale activiteiten toch beduidend meer kilo's aankomen dan de gezonde controlegroep.

Ondergewicht

Het is overigens niet zo dat het altijd om gewichtstoename gaat, bij dysthymie – een voortdurende milde depressie – is relatief vaker sprake van gewichtsafname en ondergewicht. 'Het gaat om een kleine groep en er is minder aandacht voor', aldus Leonore de Wit, 'maar ondergewicht is wel een risico.' De promovenda vermoedt dat sommige psychische klachten samengaan met een ongezond gewicht en andere niet. Dat moet verder onderzocht worden, is haar advies.

Leefstijladviezen

Ook al zijn veel computeren en televisiekijken en weinig de deur uitgaan dan misschien niet direct de oorzaak van obesitas en depressie, De Wit benadrukt dat meer fysieke en sociale activiteit wel kan bijdrage tot vermindering van de klachten. 'Behandelaars zouden al bij de eerste depressieve symptomen leefstijladviezen moeten geven en het lichaamsgewicht in de gaten moeten houden. Bewegen en leuke dingen doen helpen zowel tegen depressie als tegen obesitas.' (ML)

Leonore de Wit promoveerde 8 december 2010 aan de VU in Amsterdam.

Klik hier <<http://dare.ubvu.vu.nl//handle/1871/16334>> voor het proefschrift *A heavy mind, a heavy body? An epidemiological study on the association between mood disorders and body weight*

.....

Patiëntenbeweging ggz krijgt doodsteek

Het Landelijk Platform GGz dreigt zoveel van zijn budget kwijt te raken dat de organisatie eind 2011 is gedecimeerd. Het kabinet wil een groot deel van de subsidies aan LPGGz korten. Van de achttien fulltime arbeidsplaatsen zijn er dan mogelijk nog maar drie of vier over.

'Dit kabinet gelooft niet in cliëntenorganisaties. Daarom wil het expliciet korten op de PGO-fondsen. Dit kabinet snijdt de helft weg.' Dat zegt Wim Brunenberg van het Landelijk Platform GGz. Voor patiëntenorganisaties betekent dit dat er komend jaar zo'n twintig miljoen aan subsidies verdwijnt. In de geestelijke gezondheidszorg worden niet alleen het LPGGz, maar ook organisaties zoals Ypsilon, Anoiksis, de Borderlinestichting, Labyrint in perspectief en de Depressievereniging hard geraakt door deze bezuinigingen.

Zie verder op: <http://www.psy.nl/>

BERICHT VAN: Sabine Koch [sabine.koch@URZ.UNI-HEIDELBERG.DE]

Call for Presentations for "Leibkonferenz 2011" (Body Memory and Therapy) in Heidelberg, Germany

Dear all,

We would like to invite you to the conference "Body Memory and Therapy" from 31.03. to 02.04. 2012 in beautiful Heidelberg.

This is a German speaking conference with English sessions included each day.

The more presentations you all hand in the more of an offer for international guest there is!

All keynote speakers will be asked to provide an English outline of their presentation, so you can all join the discussion.

All information can be found on: www.uni-heidelberg.de/leibkonferenz2011

Sabine Koch & Thomas Fuchs

PD Dr. Sabine C. Koch, Institute of Psychology, University of Heidelberg, Hauptstrasse 47-51, 69117 Heidelberg/Germany

phone: ++49 (0) 6221 547297

email: sabine.koch@urz.uni-heidelberg.de

BERICHT VAN: Iris Bräuninger

Review: Effectiveness of complementary and self-help treatments for anxiety in children and adolescents

an interesting article which examines DMT by Ruth Parslow, Amy J Morgan, Nicholas B Allen, Anthony F Jorm, Colin P O'Donnell and Rosemary Purcell :

https://www.mja.com.au/public/issues/188_06_170308/par11060_fm.pdf

Dr. Iris Bräuninger, Cl Barria 15-5°, Es- 48930 Las Arenas (Getxo), Spain
tel. +34-946 02 02 05 mobil: +34-644 350 114

Bericht van: Wieneke van Breukelen <L.Breukelen@chello.nl>

Laban Bewegingsanalyse 2011-2012 in Amsterdam**Module 1 Laban Bewegingsanalyse -Basis-**

deel 1 : 4 zaterdagen, op 19 februari, 5 maart, 12 maart en 25 april 2011 van 10.00 tot 16.30 uur
deel 2 : 2 zaterdagen, op 26 november en 10 december 2011 van 10.00 tot 16.30 uur

voor

Professionals die als therapeut, begeleider, trainer, coach of docent werken met beweging, dans, spel en/of drama en hun competenties willen verdiepen en uitbreiden. Ook studerende aan bachelor en HBO master opleidingen psychomotorische therapie en creatieve therapie dans, beweging of drama, evenals WO Bewegingswetenschappen kunnen deelnemen aan deze module indien ze ook in de praktijk werkzaam zijn of stage lopen.

doel

Je leert de categorieën en begrippen kennen uit de Laban Bewegingsanalyse (LBA) en leert bewegingsgedrag op essenties te analyseren met behulp van de LBA. Door het werken met deze begrippen, leer je je eigen bewegingspatroon en bewegingskenmerken kennen en te beschrijven in termen van de LBA. Je wordt je bewust van je voorkeuren en eventuele eenzijdigheid en leert variaties aan te brengen in je eigen bewegingsvocabulaire.

Bij individuele deelnemers of cliënten in je trainingen of therapieën leer je bewegingskenmerken herkennen en het bewegingspatroon op essentie te analyseren. Je krijgt zicht op variatiemogelijkheden in beweging en kan deze in basisvormen aanbieden met behulp van de LBA begrippen. Je leert oefenstof ontwerpen ter uitbreiding van het bewegingspatroon van deelnemers of cliënten.

inhoud

Er wordt voornamelijk praktisch gewerkt met beweging. Door je ervaring in beweging en dans leer je de LBA bewegingscategorieën en –begrippen kennen en onderscheiden. Je onderzoekt de betekenis van de begrippen, je oefent en improviseert er mee en krijgt zicht op eenzijdigheid en variatie in bewegingsgedrag. Je leert beweging te observeren en te analyseren en te reflecteren op je observaties en deze toe te passen in bewegingsvormen gericht op uitbreiding van de bewegingsvocabulaire van de cliënt of de deelnemer.

werkwijze

Tijdens de lesdagen wordt gewerkt vanuit bewegingsopdrachten, individueel, in duo's en in kleine groepen. Er wordt geoefend met bewegingsgegevens. Deze zijn ook uitgangspunt voor het improviseren en voor korte presentaties. Met behulp van observatieopdrachten wordt beweging geanalyseerd. Aan de hand van mondelinge en schriftelijke informatie worden bewegingsgegevens

besproken. Zelfstudietaken worden per lesdag opgegeven en betreffen leesopdrachten, observatieopdrachten en het oefenen met bewegingsgegevens. De bevindingen hiervan worden gepresenteerd en besproken in de volgende lesdag. Ter afsluiting van de module wordt een schriftelijk observatiewerkstuk gemaakt.

deelname

Deelname aan alleen deel 1 is mogelijk. Het afronden van deel 1 en deel 2 geeft de mogelijkheid om deel te nemen aan module 2 in 2012. Na het afronden van deel 1 en 2 van module 1 wordt een certificaat uitgereikt.

Deelname aan alleen deel 2 is, na overleg, mogelijk voor diegenen die eerder module 1 of een andere labancursus gedaan hebben.

literatuur

- 3 readers over Laban Bewegingsanalyse en stencils.

beoordelingswijze

De docent beoordeelt de verwerking van de lesstof tijdens de lesdagen en de schriftelijke eindtoets het observatiewerkstuk waarin de student een bewegingssituatie observeert, analyseert en evalueert.

studiepunten en studielast

voor gehele module 1: 3 EC = 35 contacturen, literatuurstudie 30 uur, thuisopdrachten 20 uur

docent

Wieneke van Breukelen, docent Laban bewegingsanalyse, docent Dans en Methodiek aan de Fontys Dansacademie en leerplanontwikkelaar. Daarnaast geeft ze lichaamsgerichte trainingen in eigen beheer. Ze is ruim 20 jaar docent Laban Bewegingsanalyse geweest aan de VO Bewegingsexpressie-therapie en was onder meer werkzaam in de gehandicaptenzorg. Opleidingen: HBO Lichamelijke Oefening 1974, HBO Docent Dans 1980, Certified Movement Analyst 1987.

.....

Module 2 Laban Bewegingsanalyse – Vervolg -

Op 6 zaterdagen in de periode januari 2012 tot april 2012 (met mogelijke uitloop in november/december 2012) van 10.00 tot 16.30 uur

voor

Professionals die als therapeut, begeleider, trainer, coach of docent werken met beweging, dans, spel en/of drama en hun competenties willen verdiepen en uitbreiden. Ook studerende aan bachelor en HBO master opleidingen psychomotorische therapie en creatieve therapie dans, beweging of drama, evenals WO Bewegingswetenschappen kunnen deelnemen aan deze module indien ze ook in de praktijk werkzaam zijn of stage lopen.

Aanvullende voorwaarde voor deelname aan deze vervolgmodule is het met goed gevolg hebben afgesloten van de eerste module Laban Bewegingsanalyse. Ofwel op een andere manier de basis van de Laban Bewegingsanalyse hebben verworven. Hierover is overleg met de docente vereist.

doelstelling

Je leert zicht te krijgen op het onderlinge verband tussen de verschillende categorieën onderling, en de verschillende bewegingsgegevens onderling. Observatie-, notatie- en analysevaardigheden worden verruimd en vergroot. Je leert naar aanleiding van observatie en analyse hierbij aan te sluiten met werkvormen op basis van beweging, dans en/of spel. Je leert een opzet maken van een beknopt behandelplan of plan van aanpak voor een eigen client of deelnemer, naar aanleiding van een bewegingsprofiel.

inhoud

Er wordt praktisch gewerkt met de bewegingsgegevens en –thema's. De categorie Shape komt aan de orde en combinaties van bewegingsgegevens. Door middel van video-observatie wordt de vaardigheid in observatie en analyse geoefend. In de theoretische delen wordt ingegaan op de notatie van de observatie, de interpretatie van de analyse en het opzetten van een plan van aanpak. De deelnemers krijgen opdrachten om zelf specifiek bewegingsmateriaal in te brengen en aan te bieden aan anderen.

werkwijze

Tijdens de lesdagen wordt gewerkt vanuit bewegingsopdrachten, individueel, in duo's en in kleine groepen. Er wordt geoefend met bewegingsgegevens. Deze zijn ook uitgangspunt voor het improviseren en voor korte presentaties. Met behulp van observatieopdrachten wordt beweging geanalyseerd. Aan de hand van mondelinge en schriftelijke informatie worden bewegingsgegevens besproken.

Zelfstudietaken worden per lesdag opgegeven en betreffen leesopdrachten, observatie/analyse-opdrachten en het oefenen met bewegingsgegevens. De bevindingen hiervan worden gepresenteerd en besproken in de volgende lesdag. Ter afsluiting van de module wordt een schriftelijk werkstuk gemaakt.

literatuur

- 2 readers over Laban Bewegingsanalyse en de readers uit module

beoordelingswijze

De docent beoordeelt de verwerking van de lesstof tijdens de lesdagen en de schriftelijke eindtoets: een beknopt behandelplan of plan van aanpak voor een eigen client of deelnemer, naar aanleiding van een door de student gemaakt bewegingsprofiel, alsmede een volledig uitgevoerde observatie van een door de docent aangeleverde bewegingsituatie.

studiepunten en studielast

3 EC = 34 contacturen, literatuurstudie 20 uur, thuisopdrachten 30 uur

docent

Wieneke van Breukelen, docent Laban bewegingsanalyse, docent Dans en Methodiek aan de Fontys Dansacademie en leerplanontwikkelaar. Daarnaast geeft ze lichaamsgerichte trainingen in eigen beheer. Is ± 20 jaar docent Laban Bewegingsanalyse geweest aan de VO Bewegingsexpressie-therapie en was onder meer werkzaam in de gehandicaptenzorg. Opleidingen: HBO Lichamelijke Oefening 1974, HBO Docent Dans 1980, Certified Movement Analyst 1987.

praktische informatie

De lesdagen zijn op zaterdag en vinden plaats in Amsterdam. De exacte plaats wordt later bekend gemaakt. De lesdagen beginnen om 10.00 uur en eindigen om 16.30 uur.

In alle lessen wordt praktisch gewerkt met beweging. Neem daarom hiervoor geschikte, gemakkelijk zittende kleding mee.

Voor koffie en thee wordt gezorgd.

Als u de module volledig volgt en met voldoende resultaat hebt afgesloten ontvangt u een certificaat. Accreditatie wordt aangevraagd bij de Stichting Registratie Vaktherapeutische Beroepen (SRVB) als na- en bijscholing voor de vaktherapeutische beroepen.

.....

Inschrijving, prijzen, betaling en bevestiging voor beide modulen

Voor de modulen kunt u zich aanmelden bij Wieneke van Breukelen via email :

L.Breukelen@chello.nl U zult een bevestiging van inschrijving ontvangen. Nadat zich het minimum

aantal deelnemers heeft ingeschreven ontvangt u nogmaals een bevestiging.

De deelnemersprijs bedraagt voor module 1 deel 1 en 2 : € 550, alleen deel 1: € 375, alleen deel 2: € 175. Voor module 2 is de deelnemersprijs: € 550

De deelnemersbijdragen overmaken, voor het begin van de module, op rekening no: 3902115 tnv L. van Breukelen, Amsterdam. Onder vermelding van 'laban module 1 2011' of 'laban module 2 2012'.

Het aantal deelnemers dat kan meedoen aan de modules is beperkt. Inschrijving gebeurt in volgorde van ontvangst. Als er geen plaats meer zou zijn, krijgt u hierover zo snel mogelijk per e-mail bericht. Als twee weken voor de datum van de workshop of module zou blijken dat zich onvoldoende deelnemers hebben ingeschreven, wordt de workshop geannuleerd. Schrijft u zich daarom tijdig in. Als we een module moeten annuleren, ontvangt u hiervan per e-mail bericht, uiterlijk 10 dagen voor aanvang van de betreffende module. Bij voldoende inschrijving ontvangt u hiervan een bevestiging.

BERICHT VAN: hermineklok <hermineklok@hetnet.nl>

Diversiteit in Samenhang Het Collectief van Transcultureel Therapeuten Amsterdam organiseert een **Post HBO jaartraining transculturele systeembenadering.**

Hulpverleners begrijpen cliënten het best wanneer zij hun context kennen en verschillende perspectieven kunnen belichten. De transculturele systeembenadering is noodzakelijk voor de hulpverlening in de multiculturele samenleving.

Data

De training start in januari 2011 en omvat tien lesdagen verspreid over 11 maanden en tien supervisiebijeenkomsten. De lesdagen zullen zijn op **donderdag:**

27/1,24/2,31/3,28/4,26/5,23/6,8/9,6/10,3/11,1/12 2011

De supervisie start na 3 lesdagen en loopt door tot januari 2011. Er zijn tien supervisiebijeenkomsten in groepen van vier. De afspraken voor de supervisie worden per groep met de supervisor gemaakt.

Voor wie

De training is voor werkers in de Geestelijke Gezondheidszorg, Gehandicaptenzorg, Jeugdhulpverlening, Maatschappelijk werkers, S.P.H werkers en verpleegkundigen in de Verslaving, Justitiële zorg en de Reclassering, die zich de transculturele systeembenadering meer eigen willen maken.

De opleiding is erkend door de Nederlandse Vereniging voor Relatie en Gezinstherapie.

Het diploma geeft toegang tot de systeemtherapie-opleidingen van de NVRG. Voor meer informatie raadpleeg www.NVRG.nl <<http://www.NVRG.nl>>

Toelating

U wordt toegelaten indien u in bezit bent van een relevante HBO opleiding en werkzaam bent in een van bovengenoemde werkvelden en het geleerde in de praktijk kunt toepassen. Kandidaten die niet beschikken over een HBO-diploma kunnen een assessment aanvragen, waar extra kosten voor worden gerekend. Zij ontvangen een bewijs van deelname.

Doel van de training

Gesprekken met meerdere mensen in de kamer kunnen voeren -Omgaan met ingewikkelde relaties binnen een systeem - Verschillende waarheden kunnen hanteren - Speelruimte creëren - Bewust worden van eigen culturele bagage -Meer begrip krijgen voor de vreemde ander - Aansluiten bij de beleving van het cliëntensysteem - Versterken van de eigen kracht van het cliëntensysteem - Kunnen

hanteren van de eigen positie als hulpverlener

Visie

Problemen ontstaan in wisselwerking tussen mensen en kunnen vaak ook het beste opgelost worden met de hulp van anderen uit het eigen sociale systeem. De hulpverlener focust tijdens de gesprekken op de organisatie van relaties en de interactie tussen mensen binnen het systeem en belicht de fasen van de levenscyclus. Verschillende waarheden kunnen naast elkaar bestaan.

Werkwijze

De training sluit aan bij de praktijk van de deelnemers. Ter voorbereiding van elke les belicht iedere deelnemer voor zichzelf een eigen cliëntsysteem en neemt het geleerde weer mee naar de praktijk. Naast het vergaren van kennis, (literatuur, video's) en oefenen van vaardigheden zijn reflectie, terugkoppeling en omgaan met verschillen de belangrijkste didactische elementen.

We verwachten van de deelnemers een actieve bijdrage en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor hun leerdoelen.

Onderwerpen zijn

De transculturele systeemtherapie - De kracht van familiesystemen - (Non)Verbale communicatie – Genogrammen - Bewust worden van eigen culturele bagage - Levenscyclus en de invloed van migratie - De persoon van de hulpverlener/ de invloed van vanzelfsprekendheden - Communiceren op betrekkningsniveau - Rituelen en Religie - De positie van de hulpverlener en het systeem van de hulpverlening

Toetsing en beoordeling

De deelnemers verzamelen hun studieactiviteiten voor zichzelf in een logboek en maken reflectieverslag. Het reflectieverslag wordt op basis van beschreven criteria beoordeeld.

Locatie wordt nog bekend gemaakt, in Amsterdam

Kosten Tien bijeenkomsten 1950 euro Tien keer supervisie 750 euro

Informatie Fariba Rhmaty tel 06 47 54 89 37 fariba.rhmaty@xs4all.nl en Dirck van Bekkum tel 06 20 97 79 82 moira@ctt.nl

Collectief van Transcultureel Therapeuten: Anna de Voogt, Kitlyn Tjin A Djie, Hermine Klok, Pui Fan Yip, Fariba Rhmaty, Urmy Macnack

-----
Bericht van: Wieneke van Breukelen <L.Breukelen@chello.nl>

Laban Bewegingsanalyse 2011-2012 in Amsterdam

Module 1 Laban Bewegingsanalyse -Basis-

deel 1 : 4 zaterdagen, op 19 februari, 5 maart, 12 maart en 25 april 2011 van 10.00 tot 16.30 uur

deel 2 : 2 zaterdagen, op 26 november en 10 december 2011 van 10.00 tot 16.30 uur

voor

Professionals die als therapeut, begeleider, trainer, coach of docent werken met beweging, dans, spel en/of drama en hun competenties willen verdiepen en uitbreiden. Ook studerende aan bachelor en HBO master opleidingen psychomotorische therapie en creatieve therapie dans, beweging of drama, evenals WO Bewegingswetenschappen kunnen deelnemen aan deze module indien ze ook in de praktijk werkzaam zijn of stage lopen.

doel

Je leert de categorieën en begrippen kennen uit de Laban Bewegingsanalyse (LBA) en leert

bewegingsgedrag op essenties te analyseren met behulp van de LBA. Door het werken met deze begrippen, leer je je eigen bewegingspatroon en bewegingskenmerken kennen en te beschrijven in termen van de LBA. Je wordt je bewust van je voorkeuren en eventuele eenzijdigheid en leert variaties aan te brengen in je eigen bewegingvocabulaire.

Bij individuele deelnemers of cliënten in je trainingen of therapieën leer je bewegingskenmerken herkennen en het bewegingspatroon op essentie te analyseren. Je krijgt zicht op variatiemogelijkheden in beweging en kan deze in basisvormen aanbieden met behulp van de LBA begrippen. Je leert oefenstof ontwerpen ter uitbreiding van het bewegingspatroon van deelnemers of cliënten.

inhoud

Er wordt voornamelijk praktisch gewerkt met beweging. Door je ervaring in beweging en dans leer je de LBA bewegingscategorieën en –begrippen kennen en onderscheiden. Je onderzoekt de betekenis van de begrippen, je oefent en improviseert er mee en krijgt zicht op eenzijdigheid en variatie in bewegingsgedrag. Je leert beweging te observeren en te analyseren en te reflecteren op je observaties en deze toe te passen in bewegingsvormen gericht op uitbreiding van de bewegingvocabulaire van de cliënt of de deelnemer.

werkwijze

Tijdens de lesdagen wordt gewerkt vanuit bewegingsopdrachten, individueel, in duo's en in kleine groepen. Er wordt geoefend met bewegingsgegevens. Deze zijn ook uitgangspunt voor het improviseren en voor korte presentaties. Met behulp van observatieopdrachten wordt beweging geanalyseerd. Aan de hand van mondelinge en schriftelijke informatie worden bewegingsgegevens besproken. Zelfstudietaken worden per lesdag opgegeven en betreffen leesopdrachten, observatieopdrachten en het oefenen met bewegingsgegevens. De bevindingen hiervan worden gepresenteerd en besproken in de volgende lesdag. Ter afsluiting van de module wordt een schriftelijk observatiewerkstuk gemaakt.

deelname

Deelname aan alleen deel 1 is mogelijk. Het afronden van deel 1 en deel 2 geeft de mogelijkheid om deel te nemen aan module 2 in 2012. Na het afronden van deel 1 en 2 van module 1 wordt een certificaat uitgereikt.

Deelname aan alleen deel 2 is, na overleg, mogelijk voor diegenen die eerder module 1 of een andere labancursus gedaan hebben.

literatuur

- 3 readers over Laban Bewegingsanalyse en stencils.

beoordelingswijze

De docent beoordeelt de verwerking van de lesstof tijdens de lesdagen en de schriftelijke eindtoets het observatiewerkstuk waarin de student een bewegingssituatie observeert, analyseert en evalueert.

studiepunten en studielast

voor gehele module 1: 3 EC = 35 contacturen, literatuurstudie 30 uur, thuisopdrachten 20 uur

docent

Wieneke van Breukelen, docent Laban bewegingsanalyse, docent Dans en Methodiek aan de Fontys Dansacademie en leerplanontwikkelaar. Daarnaast geeft ze lichaamsgerichte trainingen in eigen beheer. Ze is ruim 20 jaar docent Laban Bewegingsanalyse geweest aan de VO Bewegingsexpressie-therapie en was onder meer werkzaam in de gehandicaptenzorg. Opleidingen: HBO Lichamelijke Oefening 1974, HBO Docent Dans 1980, Certified Movement Analyst 1987.

Module 2 Laban Bewegingsanalyse – Vervolg -**Op 6 zaterdagen in de periode januari 2012 tot april 2012 (met mogelijke uitloop in november/december 2012) van 10.00 tot 16.30 uur****voor**

Professionals die als therapeut, begeleider, trainer, coach of docent werken met beweging, dans, spel en/of drama en hun competenties willen verdiepen en uitbreiden. Ook studerende aan bachelor en HBO master opleidingen psychomotorische therapie en creatieve therapie dans, beweging of drama, evenals WO Bewegingswetenschappen kunnen deelnemen aan deze module indien ze ook in de praktijk werkzaam zijn of stage lopen.

Aanvullende voorwaarde voor deelname aan deze vervolgmodule is het met goed gevolg hebben afgesloten van de eerste module Laban Bewegingsanalyse. Ofwel op een andere manier de basis van de Laban Bewegingsanalyse hebben verworven. Hierover is overleg met de docente vereist.

doelstelling

Je leert zicht te krijgen op het onderlinge verband tussen de verschillende categorieën onderling, en de verschillende bewegingsgegevens onderling. Observatie-, notatie- en analysevaardigheden worden verruimd en vergroot. Je leert naar aanleiding van observatie en analyse hierbij aan te sluiten met werkvormen op basis van beweging, dans en/of spel. Je leert een opzet maken van een beknopt behandelplan of plan van aanpak voor een eigen client of deelnemer, naar aanleiding van een bewegingsprofiel.

inhoud

Er wordt praktisch gewerkt met de bewegingsgegevens en –thema's. De categorie Shape komt aan de orde en combinaties van bewegingsgegevens. Door middel van video-observatie wordt de vaardigheid in observatie en analyse geoefend. In de theoretische delen wordt ingegaan op de notatie van de observatie, de interpretatie van de analyse en het opzetten van een plan van aanpak. De deelnemers krijgen opdrachten om zelf specifiek bewegingsmateriaal in te brengen en aan te bieden aan anderen.

werkwijze

Tijdens de lesdagen wordt gewerkt vanuit bewegingsopdrachten, individueel, in duo's en in kleine groepen. Er wordt geoefend met bewegingsgegevens. Deze zijn ook uitgangspunt voor het improviseren en voor korte presentaties. Met behulp van observatieopdrachten wordt beweging geanalyseerd. Aan de hand van mondelinge en schriftelijke informatie worden bewegingsgegevens besproken.

Zelfstudietaken worden per lesdag opgegeven en betreffen leesopdrachten, observatie/analyseopdrachten en het oefenen met bewegingsgegevens. De bevindingen hiervan worden gepresenteerd en besproken in de volgende lesdag. Ter afsluiting van de module wordt een schriftelijk werkstuk gemaakt.

literatuur

- 2 readers over Laban Bewegingsanalyse en de readers uit module

beoordelingswijze

De docent beoordeelt de verwerking van de lesstof tijdens de lesdagen en de schriftelijke eindtoets: een beknopt behandelplan of plan van aanpak voor een eigen client of deelnemer, naar aanleiding van een door de student gemaakt bewegingsprofiel, alsmede een volledig uitgevoerde observatie van een door de docent aangeleverde bewegingssituatie.

studiepunten en studielast

3 EC = 34 contacturen, literatuurstudie 20 uur, thuisopdrachten 30 uur

docent

Wieneke van Breukelen, docent Laban bewegingsanalyse, docent Dans en Methodiek aan de Fontys Dansacademie en leerplanontwikkelaar. Daarnaast geeft ze lichaamsgerichte trainingen in eigen beheer. Is ± 20 jaar docent Laban Bewegingsanalyse geweest aan de VO Bewegingsexpressie-therapie en was onder meer werkzaam in de gehandicaptenzorg. Opleidingen: HBO Lichamelijke Oefening 1974, HBO Docent Dans 1980, Certified Movement Analyst 1987.

praktische informatie

De lesdagen zijn op zaterdag en vinden plaats in Amsterdam. De exacte plaats wordt later bekend gemaakt. De lesdagen beginnen om 10.00 uur en eindigen om 16.30 uur.

In alle lessen wordt praktisch gewerkt met beweging. Neem daarom hiervoor geschikte, gemakkelijk zittende kleding mee.

Voor koffie en thee wordt gezorgd.

Als u de module volledig volgt en met voldoende resultaat hebt afgesloten ontvangt u een certificaat. Accreditatie wordt aangevraagd bij de Stichting Registratie Vaktherapeutische Beroepen (SRVB) als na- en bijscholing voor de vaktherapeutische beroepen.

Inschrijving, prijzen, betaling en bevestiging voor beide modulen

Voor de modulen kunt u zich aanmelden bij Wieneke van Breukelen via email :

L.Breukelen@chello.nl U zult een bevestiging van inschrijving ontvangen. Nadat zich het minimum aantal deelnemers heeft ingeschreven ontvangt u nogmaals een bevestiging.

De deelnemersprijs bedraagt:

module 1 deel 1 en 2 : € 550, alleen deel 1: € 375, alleen deel 2: € 175

module 2: € 550

Het aantal deelnemers dat kan meedoen aan de modulen is beperkt. Inschrijving gebeurt in volgorde van ontvangst. Als er geen plaats meer zou zijn, krijgt u hierover zo snel mogelijk per e-mail bericht. Als twee weken voor de datum van de workshop of module zou blijken dat zich onvoldoende deelnemers hebben ingeschreven, wordt de workshop geannuleerd. Schrijft u zich daarom tijdig in. Als we een module moeten annuleren, ontvangt u hiervan per e-mail bericht, uiterlijk 10 dagen voor aanvang van de betreffende module. Bij voldoende inschrijving ontvangt u hiervan een bevestiging. De deelnemersbijdragen overmaken, voor het begin van de module, op rekening no: 3902115 tnv L. van Breukelen, Amsterdam. Onder vermelding van 'laban module 1 2011' of 'laban module 2 2012'.

BERICHT VAN: RINO nieuwsbrief <http://www.rinogroep.nl>

CURSUS : De betekenis van kinderspel

De mens onderscheidt zich van dieren door het spel een betekenis te geven. Kinderen spelen om te bewegen, te leren, te imiteren, te vergelijken. Ze zingen, dansen en bouwen. Rituelen, toneel, muziek, dans: alles is spel. Waarom en wanneer is spel therapeutisch? Bestaat gevaarlijk spel? Is spelen kinderachtig? Deze cursus biedt u nieuwe inzichten en praktische voorbeelden.

Doel

U leert: spelsituaties te herkennen en de betekenis daarvan met betrekking tot het ontwikkelingsproces van het kind - spel als interventie te hanteren in een therapeutisch proces - met ouders, opvoeders en hulpverleners te communiceren over de betekenis van het spel van het

kind

Doelgroep

Vaktherapeuten in alle media, speltherapeuten, kinderpsychologen, kinderpsychotherapeuten, orthopedagogen, leerkrachten basisonderwijs, kindercoaches, hulpverleners in gezinnen.

Accreditatie en erkenning

(Her)registratie Vaktherapeut SRVB <<http://www.registervaktherapie.nl/>> Erkenning is aangevraagd.

Inhoud

Elke lesdag bestaat uit:

Theoretisch gedeelte over de cognitieve, motorische, sociale en creatieve betekenis van spel
Zelfervaringsgedeelte met enkele spelmomenten waarin u zelf kunt ervaren hoe het is om te spelen
Praktijkgedeelte met gelegenheid tot vragen stellen en discussie over spelmomenten in eigen werksituatie

Certificaat

U ontvangt een certificaat indien u minimaal 90% aanwezig bent geweest en de cursus met goed gevolg hebt afgerond.

Literatuur

Foks-Appelman, T. (2009). Kinderen geven tekens. De betekenis van kindertekeningen en kinderspel vanuit het perspectief van de analytische theorie. Delft, Eburon.

Aanbevolen, maar niet verplichte literatuur: Reddy, L.A., Files, T.M., Schaefer, C.E. Empirically based play interventions for children. APA Washinton. Daarnaast ontvangt u een hand-out.

Data en locatie 2 donderdagen van 13.30 - 16.30 uur in Utrecht : 19 en 26 mei 2011

Kosten € 270 incl. hand-out, excl. overige literatuur

Kennismaking ontwikkelingsgerichte speltherapie via psychodrama en de Poppenkoffer

In één dagdeel maakt u kennis met een aantal mogelijkheden van actie- en psychodramamethodieken bij kinderen, met speciale aandacht voor het werken met de Poppenkoffer (Children's Psychodrama Puppets Kit (PPK)).

Doel

U gaat zelf ervaren welke impact de oefeningen hebben en wat hierbij de mogelijkheden zijn voor het therapeutisch werken met (jonge) kinderen en adolescenten.

Doelgroep

Gediplomeerde hulpverleners met een eigen praktijk of werkzaam in de ambulante en klinische jeugd-ggz of jeugdhulpverlening: (ortho)pedagogen, (Gz-, klinisch, eerstelijns-, school-)psychologen, psychotherapeuten, psychiaters, maatschappelijk werkers, agogen in de ggz (sociaal pedagogisch hulpverleners), vaktherapeuten (psychomotorisch en creatief therapeuten), sociaal psychiatrisch verpleegkundigen, laatstejaarsstudenten.

Accreditatie en erkenning

- (Her)registratie Vaktherapeut SRVB <<http://www.registervaktherapie.nl/>>
- De cursus is erkend door de SRVB in het kader van de (her)registratie vaktherapeuten.

Inhoud

Tijdens dit dagdeel sluiten theorie en praktijk nauw op elkaar aan.

U ziet en ervaart dat psychodrama (incl. het toepassen van de Poppenkoffer) een methodiek is die

vanuit diverse theoretische kaders kan worden toegepast. Daarnaast maakt u kennis met het Fenomenologisch-Dialectisch Persoonsmodel als referentiekader voor een ontwikkelingsgericht therapeutisch handelen.

Certificaat

U ontvangt een certificaat indien u minimaal 90% aanwezig bent geweest en de cursus met goed gevolg hebt afgerond.

Data en locatie

1 woensdag van 18.30 - 21.30 uur in Utrecht : 11 mei 2011

Kosten € 150

.....

Inschrijven <<http://www.rinogroep.nl>>

BERICHT VAN: Roelof Wolters <roelofwolters@hetnet.nl>

Basiscursus Groepsdynamica WERKEN MET GROEPEN

Op vrijdag 11 februari 2011 gaat te Ede bij voldoende deelname de door de Nederlandse Vereniging voor groepsdynamica en groepspsychotherapie (NVGP) georganiseerde cursus "Werken met groepen" van start.

DATA:

7 vrijdagen : 11 februari, 4 en 18 maart, 1 en 22 april, 13 en 27 mei 2011 telkens van 9.30 uur tot 16.30 uur.

De cursus "Werken met groepen" is een cursus op HBO-niveau en is bedoeld voor iedereen die klinisch of binnen deeltijdbehandeling werkt met groepen. Ook degenen die binnen andere settingen van de GGZ met groepen werkzaam zijn, kunnen deelnemen.

De cursus kan al dan niet op maat ook in company gegeven worden.

Opleider is drs. R.J. Wolters, opleider en supervisor van de Nederlandse Vereniging voor Groepsdynamica en groepsPsychotherapie. De cursus werd door hem reeds meer dan tachtig keer gegeven.

De cursus is erkend als basiscursus voor de opleidingen tot groepswerker-NVGP en groepstherapeut-NVGP.

DOEL:

De cursus heeft tot doel de cursist zoveel kennis en vaardigheid bij te brengen, dat hij of zij zelfstandig kan werken met groepen.

Voor degenen die reeds zelfstandig werken met groepen, zal de cursus een verdere uitbouw van kennis en vaardigheden bieden en eveneens bijdragen tot een beter begrip en hanteerbaarheid van allerlei situaties binnen groepen.

INHOUD:

Het uitgangspunt in de cursus wordt gevormd door de individuele werksituatie van de deelnemers. Met behulp van concreet materiaal, dat door de deelnemers kan worden ingebracht, zal in de cursus aan de hand van verschillende thema's de theorie worden behandeld. Het accent ligt daarbij steeds op "doen" en "zelf ervaren". Door middel van rollenspel, groepssimulatie en praktische oefeningen zullen de thema's worden verduidelijkt en uitgediept.

De keuze van de literatuur die door deelnemers bestudeerd wordt, is hierop afgestemd.

OPZET;

De cursus is opgebouwd uit 14 bijeenkomsten van 3 uur en is verdeeld in vier cursusblokken.

Blok 1 behandelt aan de hand van de eigen werkervaring de algemene theorie over groepen, de kenmerken van groepen en groepsverschijnselen (7 bijeenkomsten).

Blok 2 behandelt het leiding geven aan groepen (2 bijeenkomsten).

Blok 3 behandelt de patiënt in de groep (2 bijeenkomsten).

Blok 4 behandelt verschillende soorten groepsbijeenkomsten zoals die binnen deeltijdbehandeling en andere settingen voorkomen, verschillende methodieken e.a. (3 bijeenkomsten).

Na toetsing wordt bij voldoende resultaat aan de deelnemers een certificaat verstrekt, gewaarmerkt door de NVGP.

De kosten bedragen € 575,- per deelnemer inclusief literatuurklapper en certificaat.

Voor de cursus dien je het boek "Groepsbegeleiding en groepsbehandeling in de gezondheidszorg." van Willem de Haas aan te schaffen. Het boek is uitgegeven bij Nelissen/Soest ISBN 978 90 244 1798

8. Kosten € 34,50.

.....
Verdiepingscursus Groepsdynamica

Op vrijdag 4 februari 2011 gaat te Ede bij voldoende deelname de verdiepingscursus groepsdynamica van start en zal plaats vinden op

5 vrijdagen op: 4 en 18 februari, 11 en 25 maart en 15 april 2011, telkens van 9.30 uur tot 16.30 uur.

De verdiepingscursus is een vervolg op de basiscursus groepsdynamica c.q. de cursus "Werken met groepen".

Waar de cursus "Werken met groepen" zich vooral richt op de theoretische, groepsdynamische onderbouw van groepswork, beoogt deze cursus een verdere verdieping van de groepsdynamische principes. Beurtelings brengen de cursisten hun groep ter bespreking in.

Opleider is drs. R.J. Wolters, opleider en supervisor van de Nederlandse Vereniging voor Groeps-Psychotherapie

LITERATUUR:

Het volgende boek dient te worden aangeschaft: T.A.E. Hoijtink, De Kracht van groepen. Bohn, Stafleu, Van Loghum, Houten/Diegem 2009.

DOELGROEP

De verdiepingscursus is bedoeld voor groeps werkers die werkzaam zijn in de GGZ: (sociaal-) psychiatrisch verpleegkundigen, sociotherapeuten, maatschappelijk werkers, creatief therapeuten, PMT-ers, enz. Ook teamleiders kunnen van de cursus profiteren.

OPZET:

De cursus start met een inleidende dag waarin een aantal belangrijke thema's uit de groepsdynamica behandeld zullen worden. Op de 4 volgende dagen zal verdere verdieping van de theorie plaats vinden en zullen de deelnemers om de beurt casuïstiek vanuit de eigen groep inbrengen.

De verdiepingscursus is door de Nederlandse Vereniging voor Groeps-Psychotherapie erkend als modulaire cursus.

De kosten van de cursus zijn € 600,-, inclusief literatuurklapper en certificaat.

MEER INFORMATIE over beide cursussen bij: Drs. R.J. Wolters, O.L. Vrouwestraat 61, 6666 AK Heteren. Tel.: 026-4722410 / 06-20533304 E-mail: roelofwolters@hetnet.nl

BERICHT VAN: Francien van der Wiel Tridance [info@tridance.nl] www.tridance.nl

Maastricht Programma-overzicht m.i.v. januari 2011**'Vrije dans' 45+ (10 x)**

Start di.middag 4 januari 14.00 u.

'Vrije dans' (10 x)

Start di.avond 4 januari 20.00 u. (vol)

Jaartraining 'Lichaamsgericht coachen' (10 vrijdagen)

Start vrijdag 7 januari

Kijk voor informatie bij actueel op de website of bel: 06-41573922

'Zichtbaar zijn' 2-wekelijkse training voor vrouwen (6 bijeenkomsten)

Start do.middag 20 januari 13.30 u.

kijk voor informatie bij actueel op de website of bel: 06-41573922

'Aandacht voor het hart'

Workshop op vrijdag 21 januari van 10.30 u. tot 17.00 u.

Voor iedereen die kennis wil maken met een lichaamsgerichte benadering om hartcoherentie te bevorderen.

Meer informatie is te vinden op www.tridance.nl

Meld je aan door te bellen naar 06-41573922 of naam én tel.nr. te mailen naar info@tridance.nl

-----
BERICHT VAN: Sacha Entius sacha@danskracht.nl

te Amsterdam: Danskracht brengt lichaam en geest in beweging.

Door een combinatie van oefeningen met specifieke thema's worden gevoel en verstand dichter bij elkaar gebracht en kom je in je kracht. Speciaal voor vrouwen zijn er de komende tijd de volgende sessies en workshops.

SESSIES DANSKRACHT VOOR VROUWEN

Twee-wekelijkse sessies: 1 keer in de 2 weken op woensdagavond en vanaf januari ook op woensdagochtend!

Tijd: aanvang 20.00 tot 21.30 uur (inloop vanaf 19.45)

Deze sessies bestaan uit een combinatie van afwisselende oefeningen, dansexpressie, beweging, visualisatie en meditatie. Elke sessie met een ander thema, wat je bewust of onbewust nieuwe inzichten geeft. Je beweegt binnen je eigen mogelijkheden en gaat verfrist en met nieuwe energie weer naar huis!

Kennismakingssessies: woensdag 12 januari en maandag 17 januari

Locatie: Academie voor WellnessCoaching, Prins Hendrikkade 164 A, Amsterdam

Kosten: kennismakingssessie € 22,50, vervolg € 180,- per 8 sessies

De kennismakingsavonden op 12 en 17 januari zijn gratis mits aangemeld via het aanmeldingsformulier r op de website. Vermeld de datum van jouw voorkeur.

<<http://www.danskracht.nl/?subpage=16>>

WORKSHOP GODINNEN IN ELKE VROUW

13 februari 2011, 14.00-18.00 uur

In deze leerzame workshop ontdek je jouw kwaliteiten en schaduwkanten. Theorie wordt gecombineerd met inzicht, spel, samenzijn en dans. De workshop is gebaseerd op het boek 'Godinnen in elke vrouw' van de Amerikaanse psychiater Jean Shinoda Bolen. Een boek dat al jaren een bron van inspiratie is voor vele vrouwen. Bolen omschrijft zeven godinnen uit de Griekse mythologie. Vrouwen met een eigen aard, een eigen karakter. Ze laat zien dat in elke vrouw typerende karaktertrekken van één of meer godinnen aanwezig zijn. Deze typen godinnen vertegenwoordigen de verschillende krachten en mogelijkheden die iedere vrouw in zich bergt. Mogelijkheden die ze kan ontplooiën, als zij zich ervan bewust wordt. Wanneer je de energie van de verschillende godinnen in jezelf kunt ervaren, herkennen en inzetten kan dat je dagelijks leven, relaties en werk enorm verrijken.

Locatie: Delightstudio, Weteringschans 53, Amsterdam

Kosten: € 75,- per persoon inclusief drankjes en versnaperingen

Vriendinnen-aanbieding: € 50,- per persoon als je met z'n tweeën komt

Opgaven: via het aanmeldingsformulier op de website www.danskracht.nl/?subpage=13

NB Bovenstaande berichten geven we door omdat we denken dat de informatie interessant kan zijn voor onze abonnees. Plaatsing in onze Nieuwsbrief betekent niet dat we op enige manier verantwoordelijk zijn voor de inhoud van de informatie of de kwaliteit van de geboden activiteiten, docenten en organisatoren van cursussen, workshops, studiedagen, etcetera,

---

Afmelden mailinglijst: nieuwsbrief-bet@xs4all.nl

Je emailadres is op deze lijst terecht gekomen omdat je je hiervoor hebt opgegeven of omdat je belangstelling hebt getoond voor informatie over dans-, bewegingsexpressie- of andere vormen van psychomotorische/lichaams/bewegingsgerichte therapie.

Ook kan het zijn dat ik je mailadres heb toegevoegd aan de lijst omdat ik veronderstelde dat je belangstelling zou hebben voor de berichten in deze nieuwsbrief voor bewegingsexpressie-therapie.

Indien je deze nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen, stuur me dan een mailtje terug en ik haal je adres van de lijst:

nieuwsbrief-bet@xs4all.nl

Een nieuw e-mail adres? Meld je oude e-mailadres af en schrijf je opnieuw in met je nieuwe e-mailadres. Vergeet niet je oude e-mailadres er bij te vermelden!

Met vriendelijke groet, Anna Dijkstra

Redacteur NIEUWSBRIEF BEWEGINGSEXPRESSIE & THERAPIE

nieuwsbrief-bet@xs4all.nl

Informatie voor bewegingsexpressie in therapie en begeleiding:

Bewegingsexpressie is een integratieve bewegingsmethode waarin werkvormen op basis van beweging, dans, spel en drama doelgericht worden toegepast voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen.

Bewegingsexpressie therapie is een vorm van psychomotorische therapie, gericht op de behandeling van psychosociale en psychiatrische problemen, stoornissen en/of tekorten, waar in gebruik wordt gemaakt van bewegingsex

---

19: Volgende NVDAT Nieuwsbrief: maart 2011

Volgende NVDAT nieuwsbrief: maart 2011

Kopij artikelen en oproepen inleveren uiterlijk 1 maart 2011

Naar: nvdat.pr.communicatie@vaktherapie.nl

Redactie: Miep van Tiel, Geertje Kuipers a.i.

Eindredactie: Miep van Tiel

FVB

Het federatiebureau van de FVB is op maan- dins- woens- en donderdag voor alle federatie en verenigingsvragen te bereiken tussen 9.30 en 15.30. De ingekomen e-mails worden met uitzondering van vrijdag iedere werkdag verwerkt.

Adres : Fivelingo 253, 3524 BN Utrecht T (030) 2800432 info@vaktherapie.nl www.vaktherapie.nl